

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 10/2010 rd

Regeringens proposition med förslag till lagstiftning om genomförandet av beslutet om förstärkning av Eurojust

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 23 mars 2010 en proposition med förslag till lagstiftning om genomförandet av beslutet om förstärkning av Eurojust (RP 18/2010 rd) till lagutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Katariina Jahkola, justitieministeriet
- direktör för internationella ärenden Erkki Hämläinen, inrikesministeriet
- statsåklagare Raija Toiviainen, Riksåklagarämbetet
- häradsåklagare Tuomas Oja, Åklagarämbetet i Egentliga Finland
- överinspektör Heikki Huhtiniemi, dataombudsmannens byrå
- kriminalöverinspektör Sanna Palo, Centralkriminalpolisen
- tullöverinspektör Anu Jaakkola, Tullstyrelsen

- Finlands nationella medlem i Eurojust Ritva Sahavirta
- professor Raimo Lahti.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- finansministeriet
- inrikesministeriets gränsbevakningsavdelning
- Helsingfors tingsrätt
- kriminalkommissarie Kaj Björkqvist, assisterande medlem till Finlands nationella medlem i Eurojust.

Samband med andra handlingar

Propositionen grundar sig på rådets beslut om förstärkning av Eurojust och ändring av beslutet 2002/187/RIF om inrättande av Eurojust för att stärka kampen mot grov brottslighet. Utskottet har lämnat utlåtande LaUU 4/2008 rd — U 5/2008 rd under beredningen av ärendet.

PROPOSITIONEN

Propositionen innehåller ett förslag till lag om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet om Eurojust. Genom den föreslagna lagen upphävs gällande lag med samma namn. Propositionen innehåller också ett förslag till ändring av lagen om gemensamma utredningsgrupper. Ge-

nom lagarna genomförs Europeiska unionens beslut om förstärkning av Eurojust.

Syftet med det år 2002 inrättade Eurojust är att bistå EU:s medlemsstater i det straffrättsliga samarbetet och i att samordna undersökning och åtalsåtgärder som avser allvarliga gränsöverskri-

dande brott. Det beslut som nu ska genomföras syftar till att förstärka Eurojust genom att fastställa gemensamma minimibefogenheter för de nationella medlemmarna, skapa en samordningsmekanism för brådskande ärenden, förbättra informationsutbytet mellan de nationella myndigheterna och Eurojust och förplikta medlemsstaterna att inrätta ett nationellt samordningssystem. Beslutet innehåller också bestämmelser om Eurojusts förhållande till andra organisationer och nätverk och till tredjeländer.

Merparten av beslutets bestämmelser är direkt förpliktande för de finska myndigheterna.

Ny lagstiftning föreslås till de delar som beslutet kräver preciserande bestämmelser i nationell lag. Finlands nationella medlem ska få en starkare position. Dessutom ska det tas in bestämmelser om nationella kontaktpersoner och deras rätt att använda Eurojusts ärendehanteringssystem, om överföring av information till Eurojust och om utlämnande av personuppgifter från Eurojust till tredjeländer eller en internationell organisation.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft senast den 4 juni 2011.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Eurojust är en enhet som består av åklagarmyndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater. Den är stationerad i Haag. Enheten har till uppgift att bistå och samordna medlemsstaternas myndigheter inte minst när det gäller undersökning av och åtal för allvarliga gränsöverskridande brott. Eurojust inrättades 2002 genom rådets beslut (2002/187/RIF), som har satts i kraft i Finland genom en lag om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet om Eurojust (1012/2008).

Syftet med propositionen är att genomföra rådets nya beslut om Eurojust från 2008 (2008/426/RIF), som avser att förstärka Eurojust och utveckla verksamheten utifrån hur enheten har fungerat i praktiken.

Den nationella medlemmens behörighet

Det nya beslutet om Eurojust är mer exakt och förpliktande i fråga om de minimibefogenheter som medlemsstaterna ska tilldela sina nationella medlemmar. Nu vill man ha samordnade minimibefogenheter för att råda bot på de stora skillnaderna i de nationella medlemmarnas befogenheter, eftersom det har försvårat samarbetet i Eurojust. Enligt beslutet ska den nationella med-

lemmen ha befogenhet att fatta beslut om närmare angivna åtgärder på begäran av den behöriga nationella myndigheten eller i samförstånd med den (artikel 9c). I brådskande fall där den nationella medlemmen inte tillräckligt snabbt kan fastställa den behöriga nationella myndigheten eller kontakta den bör medlemmen ha befogenhet bland annat att godkänna kontrollerade leveranser (artikel 9d). Det är tillåtet att avvika från minimibefogenheterna, men bara om befogenhetsfördelningen strider mot konstitutionella bestämmelser eller grundläggande aspekter av det straffrättsliga systemet i medlemsstaterna (artikel 9e).

Förpliktelserna i det nya Eurojustbeslutet påverkas delvis av den senaste utvecklingen i det straffrättsliga samarbetet i Europa (bl.a. rådets rambeslut om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna 2002/584/RIF och om frysning av egendom och bevismaterial 2003/577/RIF). I det här samarbetet har åklagaren en stark ställning på grund av att det i de flesta medlemsstaterna är åklagaren eller undersökningsdomaren som fattar beslut om undersökningsåtgärderna. Med den här utvecklingen har också åklagarna i Finland fått en starkare ställning i det straffrättsliga samarbetet i Europa än i den nationella behandlingen av ett brottmål, där förundersökningsmyndigheterna

huvudsakligen har hand om undersökningsledningen.

Finlands nationella medlem i Eurojust har numera statsåklagarbehörighet, som till stor del täcker in de minimibefogenheter som förutsätts i det nya Eurojustbeslutet. En del av åtgärderna i beslutet är emellertid sådana som förundersökningsmyndigheten i sin egenskap av undersökningsledare bestämmer om. För genomförande av beslutet föreslås det därför att den nationella medlemmen utöver sina nuvarande befogenheter att på begäran eller i samförstånd med den behöriga myndigheten också ska kunna bestämma bl.a. att en förundersökningsåtgärd som ansetts nödvändig vid Eurojusts samordningsmöte ska utföras i Finland och besluta att tillstånd ska beviljas för att kontrollera eller samordna leveranser i Finland. I brådskande fall ska den nationella medlemmen få besluta till exempel om tillstånd för kontrollerad leverans, om han eller hon inte får kontakt med den myndighet som ska fatta beslut om åtgärden. Innan den nationella medlemmen fattar sitt beslut ska han eller hon i alla fall kontakta den myndighet som svarar för verkställigheten av åtgärden.

Lagutskottet tillstyrker de befogenheter som föreslås för den nationella medlemmen. De har avgränsats till det som behövs för att effektivt genomföra det nya Eurojustbeslutet och det gränsöverskridande samarbetet. Befogenheterna tar också lämplig hänsyn till behörighetsfördelningen mellan åklagaren och förundersökningsmyndigheten, för de fall där den nationella medlemmen enligt propositionen får fatta beslut som nationellt hör till undersökningsledaren är starkt begränsade och även i de fallen krävs det föregående kontakt med förundersökningsmyndigheten. Kravet på kontakt i brådskande fall är viktigt för att säkerställa att det i praktiken finns resurser för att genomföra åtgärden och för att den ska kunna genomföras på ett säkert sätt. Det här måste säkerställas framför allt vid kontrollerade leveranser. Med hänsyn till att det finländska förundersökningssystemet har dygnetruntjour kan man räkna med att det sällan uppstår så brådskande fall att den nationella medlemmen inte får kontakt med den myndighet som fattar

beslut om åtgärden och därmed blir tvungen att själv fatta beslutet. Det är möjligt närmast om den myndighet som beslutar om åtgärden inte är densamma som omsätter åtgärden i praktiken. Betydelsen av den nationella medlemmens behörighet i brådskande fall begränsas också av att beslutet omedelbart måste anmälas till den myndighet som har befogenhet att besluta om åtgärden, som bestämmer om verkställigheten ska fortsätta eller avbrytas.

När får Eurojust lämna ut personuppgifter till tredjestat?

I 11 § i lagförslag 1 föreskrivs om villkoren för att den nationella medlemmen ska få ge sitt samtycke till att personuppgifter som har lämnats till Eurojust utlämnas vidare från Eurojust till en tredjestat eller internationell organisation. Enligt bestämmelsen får den nationella medlemmen ge sitt samtycke, om uppgifterna enligt finsk lag får lämnas ut från Finland till nämnda parter. Dessutom ska den nationella medlemmen vid behov samråda med den myndighet som har tillhandahållit uppgifterna innan samtycke ges.

Lagutskottet anser att bestämmelsen är lämplig och tillräcklig för att verkställa Eurojustbeslutet och säkra att uppgifterna lämnas ut på ett betryggande sätt. Det tillstyrker inte en sådan ändring av bestämmelsen att man för att kunna lämna ut uppgifter till tredjeland alltid måste få tillstånd från den myndighet som lämnat ut uppgifterna innan de utlämnas vidare. Ett sådant extra krav är inte nödvändigtvis förenligt med Eurojustbeslutet och kan i praktiken innebära att vår nationella medlem har mer begränsade möjligheter att samtycka till att uppgifter lämnas ut än de nationella medlemmarna i andra medlemsländer.

Ikraftträdande

Det finns ingen ikraftträdandebestämmelse i lagförslag 2. Lagutskottet föreslår att lagförslag 2 kompletteras med motsvarande normala ikraftträdandebestämmelse som i 13 § 1 mom. i lagförslag 1.

Förslag till beslut

Riksdagen

*godkänner lagförslag 1 utan ändringar
och*

*godkänner lagförslag 2 enligt propo-
sitionen men ikraftträdandebestäm-
elsen med följande tillägg:*

Helsingfors den 19 maj 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Janina Andersson /gröna
vordf. Anna-Maja Henriksson /sv
medl. Esko Ahonen /cent
Kalle Jokinen /saml
Oiva Kaltiokumpu /cent
Ilkka Kantola /sd
Krista Kiuru /sd

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.

Utskottets ändringsförslag

Lagförslag 2

Denna lag träder i kraft den _____

20 .